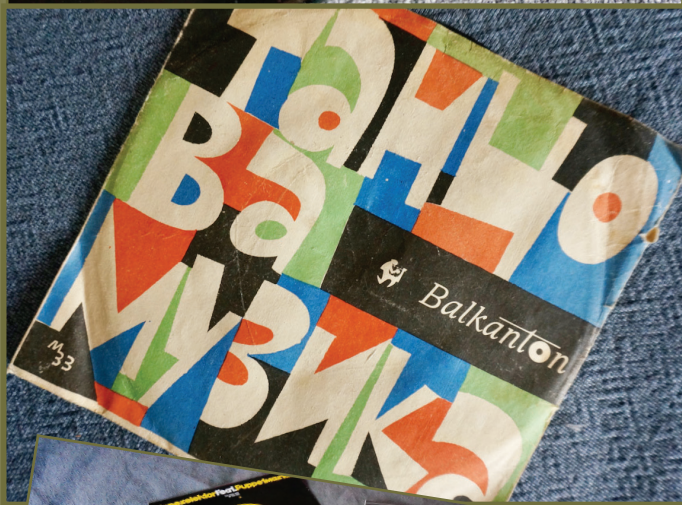

Грамофонната плоча: отправна точка за дизайн на устойчиви продукти

В днешния свят на материално изобилие и благоденствие, наситен сякаш с безкраен набор от възможности за удовлетворение на човешките нужди и потребителски щения, на преден план изгъква един все по-наболял въпрос. Питането, което той отправя, е “Какво е устойчивост?” в материалния свят, който така комфортно обживяваме.

През последните години са публикувани множество разсъждения по темата: някои са пожелателно-теоретични, а други свидетелствено-аналитични. Налице е и порой от примери, които повече или по-малко успешно показват, че устойчивост през комплексната призма на индивида, обществото и природата, е постижима.

Често пъти някак се изплъзва едно по-фундаментално разбиране относно типа устойчивост, от който действително имаме нужда и дали онази, която ни се предлага, е наистина необходима или представлява концептуално внушение, субпродукт от някакъв вид наложен порядък.

Ето защо ще се постарая да изведа отправна точка за една от възможните прояви на устойчив продукт. Това е по-скоро художествена идея, която не притежава прагматиката на конкретната научна теория, но пък би могла да подпомогне фантазията извор, който е така присъщ на дизайнера. Идеята се базира върху един на пръв поглед обикновен предмет, който е исторически наличен и който е интересен за анализ, защото можем да кажем, че е самопороден и естествено развил се във времето. Това е грамофонната плоча.

Звуков отпечатък

Изобретяването на грамофонната плоча няма и 150 години, откакто е навлязло в света на човека и постепенно се е превърнало в основния обект, чрез който звук може да бъде “запечатан” и многократно възпроизвеждан. Нямаме свидетелство за подобен вид предмети преди това. Методи за интерпретацията на музика чрез графична система, като нотите например, или инструменти за повторно просвирване на дадени композиции не са аналогични примери, тъй като в тези случаи онава, което бива просвирено в ефира, винаги притежава изменението привнесено от музиканта, или ограничението на строго механичното възпроизвеждане на звуци (пианолата например, която даже датира осезаемо по-късно). “Свършеното” регистриране, съхранение и възможност за многократно просвирване на конкретен звук е резултат едва от времената след индустриалната революция. Дизайнът на грамофонната плоча е радикален акт, който днес ни дава възможност да се радваме на музикалното изкуство по независим и индивидуален начин.

Предаването на този тип информация е довело до създаването и на други пособия, чрез които слушаме избрано съдържание, много от които допълнително облекчават разпространението и потреблението му, и все пак се оказва, че грамофонната плоча притежава особен вид характеристики, които я правят устойчив, непреходен предмет на нашето ежедневие. Може би именно нейната оригинална първичност я окачествява като един, сравнително нов за човешкото битие, неизменен индустриален обект.

Идеалният предмет

Няколко ключови са средствата за масово разпространение на аудио-информация след грамофонната плоча – магнетофонната лента, аудиокасетата, компактдиска, а накрая – дигиталните файлове и приложението им чрез интернет. Като из-

Росен Такев е завършил МФ, специалност Инженерен дизайн. В момента е докторант на доц. Емилия Чаушова в същата катедра

Грамофонната плоча: отправна точка за ...

продължение от стр. 16

ключим последния и все още актуален метод, всяко едно от тези пособия “изживява” своя зенит в масовото си ползване, след което неизбежно залязва до занижено търсене и производство. Колекционери и субкултурни движения продължават да проявяват своята почит към тези предмети и любопитното е, че най-голям интерес – възроден и новопоявил се, бива демонстриран именно към прототипа на музикалния носител. Защо това е така, имайки предвид, че грамофонната плоча е най-малко достойна спрямо набора от ключовите показатели за ефикасност? Тя е обемна и лесно податлива на физически щети – т.е. възискателна откъм начина си на съхранение. Нейното качество се занижава след системна употреба. Грамофонната плоча е комплексна от производствена гледна точка, изисква труднодостъпни технически инструментарии и професионална компетенция. Грамофонната плоча е капризна от експлоатационна гледна точка – нейното просвирване се нуждае от наблюдение и редовна намеса, а освен това е крайно ограничена в обема от звукова информация, която може да съдържа. Също така, предметът е дистрибуционно придирчив, морално остарял и особено ангажиращ музикалните творци, ако същите желаят да направят своята диря. Не на последно място, грамофонната плоча е лакома за най-ценния ресурс на днешния забързан свят – времето. Нейният запис, обработка, производство и експлоатация са в разрез с ускорението на модерното битие. Въпреки това грамофонната плоча не си е тръгнала от днешния свят, а сякаш и няма намерение да тръгва. Макар и в производствен мащаб, който е осезаемо по-малък от най-добрите години на винила, днес фабриките не могат да смогнат на търсенето му. Причина за това, освен заниженото количество актуален индустриален капацитет, е и повишеното търсене.

Не става въпрос за внезапен интерес от страна на аудиофили от предходни поколения, а тъкмо напротив – нови поколения меломани, нямащи предходен досег с технологията. Пресни издания от всички стилове и сфери на музикалното творчество се публикуват на винил и това се счита за значимо събитие, а колекционирането му е по-съвместно от всякога.

Винилът е продукт-икона и присъствието му в човешкия ни свят може би вече е значима предпоставка за продължителното му съществуване.

Винилът е продукт-икона и присъствието му в човешкия ни свят може би вече е значима предпоставка за продължителното му съществуване.

Идентичност

Без съмнение ключовата функция на грамофонната плоча е да съхранява, пренася и възпроизвежда аудио-информация. Не са малко случаите, особено в началото, когато на грамофонна плоча бива записвана и продукцията, различна от музиката, но най-важното качество на грамофонната плоча е възпроизвеждането на определени музикални произведения. Същественият момент настъпва тогава, когато плочата бива просвирена за втори, трети и въобще – пореден път, за да може избралят я да се ползва от нейното съдържание. Целта е да се слуша нещо познато, особен вид припомняне – да създаде преживяване, което е сходно на вече просъществувало такова. Слушаният се идентифицира с това вътрешно и, или, външно събитие. То се състои по начин, който е индивидуален или колективен, но неизбежно – възвратен. Действието е ограничено и рефлексивно по презумция, и точно в това се корени най-голямата му полза. Слушателят отново и отново преминава през състояние на самоидентификация с онова, което звучи.

Изследванията показват, че водещото при просвирване на подходящите музикални произведения, е съответните индивиди да получават внезапни прозрения – досещат се за същността на тяхната личност. Хора, които са загубили паметта си, а заради това имат екстремна трудност да си спомнят кои са и да осъзнаят присъствието си в настоящия момент, чрез музиката обособяват някаква индивидуална и есенциална форма на отъждествяване с персоналната си. (...)

Целият текст на: <http://nta.tu-sofia.bg/>

Нов технически авангард

Носител на Почетен плакет на СБЖ

Носител на два златни медала на ТУ - София

Редакция

София 1000, ТУ - София,
каб. 4520, тел. (965) 3791

E-mail: ntared@tu-sofia.bg

Печат

Издавателство ТУ - София
ISSN 2603-560X

Главен редактор

Ивайло Пеев

Редактор

Лидия Недекова

Графичен дизайн

Десислава Абаджиева

Електронно издание

Доц. д-р Калин Димитров

Сътрудник-студенти

Васил Лозанов, МФ
Симона Митева, ЕМФ
Девина Маноева, МФ
Борис Радев, ФТК